

Американська освіта: криза і стратегічні напрями реформ 80-х

Результатом роботи Національної комісії США по досягненню досконалості в освіті став висновок про те, що спад в освіті і зниження рівня освітніх досягнень пояснюються невідповідністю самої системи організації навчального процесу, найважливішими аспектами якої є: зміст освіти; очікувані результати; час, що витрачається на освіту і якість освітніх послуг.

Порівняльний аналіз змісту навчальних курсів середніх шкіл, обраних учнями в 1964-1969 рр. і аналогічних, обраних в 1976-1981 рр., дозволив виявити суттєву відсутність чіткої мети, яка призводить до міграції учнями від професійних і академічних програм підготовки до коледжу до курсів "загального напрямку". А збільшення числа учнів (з 12% в 1964 р до 42 % у 1979 р) неминуче призвело до зниження загального рівня підготовки випускників середньої школи. Такого роду шкільні програми, в сукупності зі свободою вибору навчальних курсів, в значній мірі пояснюють негативну ситуацію в середній освіті США, коли школи пропонують проміжні курси таких базових навчальних предметів, як алгебра, геометрія, географія, закінчити які мають змогу лише невеликий відсоток учнів, які обрали ці предмети для вивчення. А лівова частка обсягу залікових одиниць "загального напрямку" припадає на менш напружені курси "загального напрямку", такі, приміром, як курс фізичної підготовки, особистої гігієни, практичної роботи за межами шкіл; курси особистого самообслуговування і розвитку, як от підготовка до дорослого життя, одруження, заміжжя та ін.

Комісія зафіксувала значний спад результатів випускних тестів і пояснює це недостатньою кількістю годин, що відводиться навчальними планами і програмами на вивчення природничих і філологічних наук, а також відсутністю чіткої установки щодо обов'язковості їх вивчення задля отримання диплома у більшості штатів. Представлені Комісією дані свідчать про скорочення обсягу домашньої роботи, недостатньою кількістю часу, що відводиться на його виконання. Так, порівняно з Великобританією, де учні "академічних напрямків" середніх шкіл проводять в школі в середньому по 8

год в день протягом 220 днів на рік, американський типовий шкільний день триває 6 год, а навчальний рік - 180 днів. Навчальне навантаження у де-яких штатах становить лише 17 год на тиждень, а в середньому по країні - близько 22 год.

Ще однією важливою проблемою на думку Комісії є існуючі іспити на "мінімум компетенції", які не відповідають реальним вимогам, і, тим самим, призводять до зниження освітніх стандартів в цілому. Це дає підставу випускникам середніх шкіл нівелювати навчання, особливо не зважаючи на оцінки, адже за законом одна п'ята частина всіх 4-річних державних коледжів у США зобов'язана приймати будь-якого випускника середньої школи, жителя даного штату, незалежно від завершеною їм навчальної програми або отриманих оцінок. Така ситуація, в свою чергу, вплинула і на загальний рівень селективності прийому в більш престижні коледжі та університети США.

Наступним недоліком, що засвідчила Комісія, є вкрай мала кількість вчителів і викладачів вузів, які беруть участь у підготовці підручників, а також у подальшому їх рецензуванні, та й загальне зниження на 50% витрат на підручники та інші інформаційні матеріали з боку держави, а також з боку адміністрації шкіл, які знизили частку бюджету на базові підручники та допоміжні навчальні матеріали за останні 15 років з 5-10% від рівня загальних витрат шкіл до 0,7%.

Що стосується якості освітніх послуг, то основними недоліками у цій сфері Комісія визначила недостатню кількість здібних студентів, які обирають професію вчителя; недосконалість програм підготовки вчителів нестача вчителів ключових ланок освіти. Так, дослідження 1350 інститутів, що здійснюють підготовку вчителів, показало, що 41% навчального часу майбутніх вчителів початкових класів витрачається на вивчення загальноосвітніх курсів за рахунок скорочення часу, відведеного на профілюючі дисципліни. Низький рівень авторитету професії вчителя пояснюється і рівнем заробітної плати, яка на початку 80-х становила лише

17 тис., а в 1988 р - 28 тис. дол. на рік, що змушує багатьох вчителів працювати за сумісництвом і в літні місяці. Незважаючи на поширену думку про перевантаженість педагогічних кадрів, бракує викладачів математики, природничих наук, іноземних мов, а також і викладачів для контингенту школярів з особливими потребами (обдарованих і талановитих, національних меншин, дітей з фізичними вадами тощо), а половина працюючих вчителів не мають відповідних дипломів (лише менше 1/3 середніх шкіл США, що пропонують фізику, мають дипломованих викладачів з даного предмета).

З метою усунення виявлених недоліків Національна комісія розробила пакет рекомендацій, які мали на меті довготривалу широкомасштабну освітню реформу АМЕРИКА 2000: Стратегія і національні цілі в галузі освіти. У вересні 1989 р Президент Дж. Буш провів історичну "зустріч у верхах" з губернаторами США з проблем розвитку освіти в країні, на якій були вироблені Національні цілі в освіті (the National Education Goals), що визначили освітні досягнення США до початку наступного століття і рамки національних зусиль щодо поліпшення освіти в країні. Це шість найбільш важливих цілей в галузі освіти: обов'язкова дошкільна освіта, збільшення до 90% кількість школярів, які закінчують повну середню школу, пріоритетність природничо-математичних дисциплін та іноземних мов, гарантія з боку школи щодо готовності її випускників до виконання громадянських обов'язків та конкурентоспроможності у світовій економіці, вивільнення американської школи від наркотиків і насильства, запровадження здорової дисципліни, що сприятиме продуктивному навчанню.